

KRISTINA RUTKOVSKA

Vilniaus universitetas
kristina.rutkovska@gmail.com

Konstantino Sirvydo „Punktų sakymų“ lenkiškoji teksto dalis

Konstantinas Sirvydas labiausiai žinomas mokslo visuomenei visų pirma dėl savo leksikografinių darbų. Paskutiniu metu buvo tiriama ir jo žodynų lenkiškoji dalis, aptarti leksikos atrankos kriterijai pagal Grzegorz Knapksio *Thesaurus polonolatio graecus*, pateikta lenkų–lotynų kalbų žodyno *Dictionarium Polonolatinum*, išleisto Varšuvoje 1641 m., filologinė ir lingvistinė analizė (LLP3). Išsamesnio mokslininkų dėmesio susilaukė ir Sirvydo pamokslų santraukos (homilijos), aiškinančios Biblijos tekstą, *Punktai sakymų* (1629; 1644). Šis veikalas yra rengiamas spaudai ir 2016 m. turėtų pasirodyti jo mokslinis kritinis leidimas. Jau išspausdinti ir pirmieji straipsniai, kur keliami šio pamokslų rinkinio originalumo klausimai, išskirti jo pagrindiniai teksto sluoksniai, aptarti struktūros ypatumai (Vasiliauskienė, 2013a,b; Rutkovska 2013).

Sirvydo „Punktai sakymų“ – tai trikalbis XVII a. jėzuitų raštijos paminklas, kuriame atspindėta daugiakultūre LDK tradicija. Knygoje šalia pirmųjų originalių lietuviškų pamokslų teksto lygiagrečiai pateikiamas jų vertimas į lenkų kalbą, o knygos paraštėse dedamos biblinės citatos lotynų kalba ir lotyniški punktų bei papunkčių pavadinimai. Pamokslų lietuviškos dalies kalbos tyrimas turi didžiulę reikšmę lietuvių kalbos ir kultūros raidai, bet knygos teksto struktūros ir turinio visumos suvokimui svarbios yra ir kitos jos sudedamosios dalys, parašytos lenkiškai ir lotyniškai. Jos reikalingos atidaus tyrimo ir glaudaus siejimo tarpusavyje. Lietuviškas tekstas visiškai atsiskleidžia ir tampa ypač vertingas tik susiejus jį su lenkišku ir lotynišku tekstu.

Lenkų, kaip ir lietuvių kalbos, tekstas Sirvydo pamoksluose susideda iš trijų svarbiausių sluoksnių: a) evangelijų ištraukų (perikopių), einančių prieš pamokslų santraukų tekstą; b) bibliinių ir kitų citatų pačių pamokslų tekste; c) pamokslų teksto. Pranešime bus bandoma išsamiau panagrinėti lenkiškos dalies bibliinių citatų sluoksnį ir paieškoti sutapimų (arba skirtumų) su J. Vujeko Biblijos vertimais. Tuo bus siekiama atsakyti į klausimą, kiek savarankiškas buvo Sirvydas cituodamas Bibliją lenkų kalba, kokiu mastu jis pasinaudojo jau esančiais Biblijos vertimais į lenkų kalbą. Taip pat bus analizuojamas ir Sirvydo autorinis tekstas, siekiant nustatyti jo vertimo iš lietuvių kalbos į lenkų kalbą principus. Ypatingas dėmesis bus atkreiptas į leksiką, gramatines konstrukcijas ir žodžių tvarką.

Bibliografija

Leksikografija ir leksikologija 3. Konstantino Sirvydo darbai ir jo epocha, red. Zita Šimėnaitė, Vilnius, 2013, LKI.

Vasiliauskienė Virginija, 2013a, Citatos ir jų identifikavimo būdai Konstantino Sirvydo „Punktuose sakymų“. – Meno istorija ir kritika, t. 9, 15–29.

Vasiliauskienė Virginija, 2013b, O tekście i źródłach „Punktów

Kazań“ Konstantego Szyrwida. – Acta Baltico-Slavica, t. 37, 141-150.

Rutkovska Kristina, 2012, Konstantino Sirvydo „Punktai sakymų“ (1629, 1644): išsamių tyrinėjimų pradžia. – Lituania, t. 58, Nr. 4(90), 309–319.